

PORTANT A LA PRÀCTICA L'ÍNDEX PER A LA INCLUSIÓ

Ester Miquel Bertran^[1], David Duran Gisbert

Professors del Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

RESUMEN

“Llevando a la practica el ‘Índex per a la inclusió’ (Index for inclusion)”

El artículo empieza presentando el *Index for Inclusion*, unos materiales orientados a ayudar a las comunidades escolares a autoevaluarse y a tomar decisiones de mejora en el avance hacia la educación inclusiva. Después se comentan sus características singulares: los materiales de análisis, la participación de la comunidad y el amigo crítico (sobre el que se especifican con cierto detalle sus funciones). Finalmente, se apunta un proyecto de red de centros catalanes que trabajan con el Índex.

ABSTRACT

“Índex per a la inclusió (Index for inclusion) in use”

The article begins by presenting Index for Inclusion, some materials are oriented on helping school communities to evaluate themselves and to take decisions on improvement in the advancement towards inclusive education. Later, its singular characteristics are commented on: the analysis materials, the participation of the community and the critical friend (whose functions are specifically detailed). Finally, it focuses on a Catalonian schools network project that works with Índex.

1. INTRODUCCIÓ

Avançar cap a una escola inclusiva, una escola prou flexible com perquè doni cabuda a tothom, és una fita irrenunciable que sabem que té tant de justa i necessària, com de repte per a la comunitat educativa i per al conjunt de la societat. Avançar cap a l'escola inclusiva implica un procés profund de canvi, perquè afecta els valors, les cultures i les pràctiques dels centres. Un procés de canvi complex que requereix un procés d'aprenentatge que cada centre, des de la seva singularitat i característiques, ha de fer.

Complexitat i personalització són condicions de tot procés d'aprenentatge. És per això que cal trobar suports per facilitar aquest procés. Instruments que parteixin de la realitat i dels coneixements previs de cada centre, que animin i atorguin protagonisme a tota la comunitat (tant al professorat, com a l'alumnat i les famílies) en el procés i que es fonamentin en la reflexió i millora de les pròpies pràctiques escolars.

Entenem que aquestes característiques són presents a l'*Index for Inclusion*, traduït entre nosaltres com *Índex per a la Inclusió* (Booth i Ainscow, 2005). Aquests materials, publicats a Anglaterra al 2000, han estat traduïts a nombroses llengües i duts a la pràctica en tots els continents. La seva adaptabilitat i facilitat d'ajust a contextos ben variats fa entreveure la seva potencialitat com a instrument simple, però alhora útil, per guiar els processos de canvi.

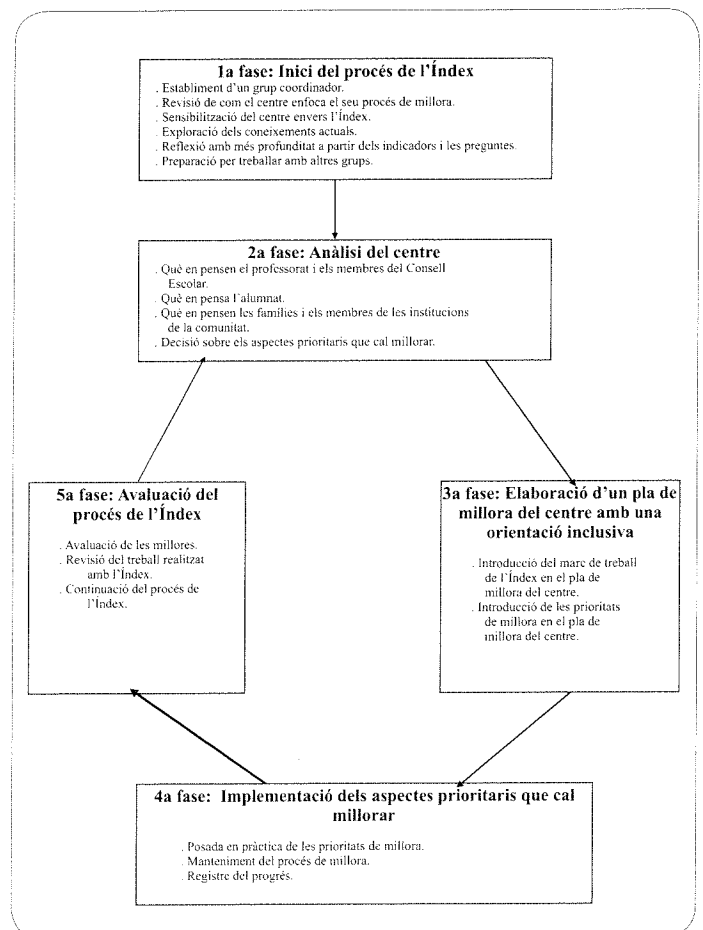
L'*Índex* no només ofereix passos seqüenciats del procés de canvi i materials pràctics perquè el centre s'autovalori i es plantegi elements de millora, sinó que a més ofereix un marc conceptual per ajudar a operar aquests canvis.

En aquest sentit, l'*Índex* ofereix uns conceptes que permeten reconsiderar la realitat escolar des d'una visió inclusiva. Així s'empra el terme “barreres a l'aprenentatge i a la participació” com una forma de subratllar que les necessitats d'ajut apareixen en la interacció entre els alumnes i els contextos (i no són productes només de les característiques de l'alumne). I el terme “suport” entès com tota activitat que augmenta la capacitat de l'escola per atendre la diversitat de l'alumnat (l'atenció individual que pot requerir un alumne és només una forma de suport). En conseqüència, la inclusió és entesa com un objectiu a llarg termini, que guia els processos de canvi escolars, i que tracta d'eliminar o reduir les barreres a la participació i a l'aprenentatge que el centre pot generar a determinats alumnes.

2. CARACTERÍSTIQUES DE L'ÍNDEX PER A LA INCLUSIÓ

Tal com es pot apreciar en el quadre 1, el procés de treball amb l'*Índex* segueix una estructura ja força habitual en els processos d'assessorament a centres. Es parteix de la situació actual en la qual es troba el centre, a partir d'una anàlisi de les opinions expressades pels diferents agents educatius; es decideix conjuntament què és allò que es vol millorar; es planifica com fer-ho i s'implementen a la pràctica les millores seleccionades; i, s'avaluen els avenços per, un cop assolits els objectius inicials, marcar-ne de nous i tornar a iniciar el procés.

Quadre 1: Procés de l'Índex

Més enllà de la seqüència de treball i del fet assenyalat que l'Índex parteix de les necessitats de millora indicades pel mateix centre, volem assenyalar alguns aspectes singulars que aporten els materials que el fan especialment interessant.

Material d'anàlisi: dimensions, seccions, indicadors i preguntes

Un d'aquests aspectes és la concreció pràctica i clara dels referents teòrics que defineixen cap on s'ha d'avançar per assolir una escola inclusiva, i que formaran la base dels materials específics d'anàlisi del centre. L'Índex estructura les característiques d'una escola inclusiva en tres dimensions:

- A. Crear cultures inclusives. Tracta sobre la manera de crear una comunitat segura, acollidora, col·laboradora i estimuladora, en la qual tothom se senti valorat i que constitueixi el fonament per aconseguir els nivells més alts d'èxit per a tots els estudiants, tot propiciant el desenvolupament i transmissió de valors inclusius a la comunitat, i orientant les decisions sobre les polítiques i les pràctiques del dia a dia.
- B. Generar polítiques inclusives. Tracta d'assegurar que la inclusió impregni tots els plans del centre educatiu. Es pretén fomentar la presència i la participació de tothom, minimitzant les pressions d'exclusió, i organitzant el suport d'atenció a la diversitat en el centre d'una manera global.
- C. Desenvolupar pràctiques inclusives. Tracta de com fer que les pràctiques escolars reflecteixin les cultures i les polítiques inclusives del centre educatiu, tot identificant i mobilitzant els recursos existents tant a l'aula com en el marc de la comunitat educativa, per tal d'impulsar l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat.

Cada una d'aquestes dimensions està dividida en dues seccions, i alhora cada secció en diferents indicadors (44 en total). A més a més, per clarificar millor la idea expressada en els indicadors, cada un d'ells té associades un seguit de preguntes (fins a 16, depenent del cas). Així doncs, ens trobem un tronc central amb tres eixos que es van delimitant amb parcel·les d'informació cada cop més específiques i concretes.

Dimensió A. Crear CULTURES Inclusives

Secció A.1 Construir comunitat

- A.1.1 Tothom se sent acollit.
- A.1.2 Els alumnes s'ajuden els uns als altres.
- A.1.3 Els professors col·laboren entre ells.
- A.1.4 El professorat i els alumnes es tracten mútuament amb respecte.
- A.1.5 Hi ha col·laboració entre el professorat i les famílies.
- A.1.6 El professorat i els membres del Consell Escolar treballen conjuntament.
- A.1.7 Totes les institucions de la comunitat local estan implicades en el centre.

Secció A.2 Establir valors inclusius

- A.2.1 Les expectatives són altes per a tots els alumnes.
- A.2.2 La comunitat educativa comparteix els valors de

l'educació inclusiva.

- A.2.3 Tots els alumnes són igualment valorats.
- A.2.4 El professorat i l'alumnat són tractats com a persones, independentment del seu rol.
- A.2.5 El professorat intenta eliminar totes les barreres a l'aprenentatge i a la participació en el centre.
- A.2.6 El centre s'esforça per reduir qualsevol forma de discriminació.

Dimensió B. Generar POLÍTQUES Inclusives

Secció B.1 Promoure una escola per a tothom

- B.1.1 Els nomenaments i les promocions del professorat són justos.
- B.1.2 S'ajuda el professorat nou a integrar-se al centre.
- B.1.3 El centre intenta admetre tot l'alumnat de la localitat.
- B.1.4 Les instal·lacions del centre són accessibles a tothom.
- B.1.5 S'ajuda l'alumnat nou a integrar-se al centre.
- B.1.6 El centre fa els agrupaments de l'alumnat de manera que tothom se senti valorat.

Secció B.2 Organitzar el suport d'atenció a la diversitat

- B.2.1 Es coordinen totes les formes de suport.
- B.2.2 Les activitats de formació ajuden el professorat a atendre la diversitat de l'alumnat.
- B.2.3 Les polítiques sobre les necessitats educatives especials afavoreixen la inclusió.
- B.2.4 El suport psicopedagògic s'utilitza per reduir les barreres a l'aprenentatge i a la participació de tot l'alumnat.
- B.2.5 El suport que es dona a l'alumnat d'incorporació tardana, que no coneix el català, es coordina amb altres suports pedagògics.
- B.2.6 Els programes d'orientació educativa i de suport a problemes de conducta es vinculen al currículum i a les mesures de suport a l'aprenentatge.
- B.2.7 Es redueixen les expulsions per indisciplina.
- B.2.8 Es redueix l'absentisme escolar.
- B.2.9 Es redueix la intimidació.

Dimensió C. Desenvolupar PRÀCTIQUES Inclusives

Secció C.1 Orquestrar l'aprenentatge

- C.1.1 Es programa pensant que tot l'alumnat aprengui.
- C.1.2 Les classes promouen la participació de tot l'alumnat.
- C.1.3 El treball a classe promou una comprensió de la diferència més gran.
- C.1.4 L'alumnat s'implica activament en el seu propi aprenentatge.
- C.1.5 Els alumnes aprenen col·laborativament.
- C.1.6 L'avaluació fomenta el progrés i l'èxit de tot l'alumnat.
- C.1.7 La disciplina de l'aula es basa en el respecte mutu.
- C.1.8 El professorat utilitza la docència compartida.
- C.1.9 El professorat de suport es preocupa de facilitar l'aprenentatge i la participació de tot l'alumnat.
- C.1.10 Els deures contribueixen a l'aprenentatge de tot l'alumnat.

C.1.11 L'alumnat pot participar en activitats extraescolars.

Secció C.2 Mobilitzar els recursos

C.2.1 Les diferències entre els alumnes es fan servir com un recurs per a l'ensenyament i l'aprenentatge.

C.2.2 L'experiència del professorat s'aprofita plenament.

C.2.3 El professorat desenvolupa recursos per donar suport a l'aprenentatge i a la participació.

C.2.4 Es coneixen i s'aprofiten els recursos de la comunitat.

C.2.5 Els recursos del centre es distribueixen equitativament per donar suport a la inclusió.

Quadre 2: Dimensions, seccions i indicadors

En el quadre 2 presentem tot el llistat d'indicadors i en el quadre 3 un exemple d'indicador amb les preguntes que l'acompanyen i ajuden a definir millor el seu significat.

C.1.4 L'alumnat s'implica activament en el seu propi aprenentatge.

- 1) Es fomenta que l'alumnat assumeixi la responsabilitat del seu propi aprenentatge?
- 2) El professorat explica l'objectiu que té cada classe o unitat didàctica?
- 3) L'ambient de l'aula, l'organització i els recursos contribueixen a un aprenentatge autònom?
- 4) S'utilitza el suport o l'ajuda en bastida per tal que els alumnes puguin progressar en el seu aprenentatge i que, al mateix temps, els permeti aprofitar el coneixement i les habilitats que ja posseeixen?
- 5) Les programacions es comparteixen amb l'alumnat de manera que puguin elegir si volen treballar a un ritme més ràpid o aprofundir-hi més?
- 6) S'ensenyava a l'alumnat la manera d'investigar i de redactar un informe sobre un tema?
- 7) L'alumnat és capaç d'utilitzar de forma independent la biblioteca i Internet?
- 8) S'ensenyava a l'alumnat la manera de prendre notes de les lectures i dels llibres i a organitzar el seu treball?
- 9) S'ensenyava a l'alumnat la manera de presentar treballs ja sigui oralment, per escrit o altres formes, individualment i en grups?
- 10) Es fomenta que els alumnes resumeixin verbalment i per escrit allò que han après?
- 11) S'ensenyava a l'alumnat la manera de revisar les proves i els exàmens, propis o dels seus companys?
- 12) Es consulta l'alumnat sobre els suports que necessiten?
- 13) Es consulta l'alumnat sobre la qualitat de les classes?
- 14) S'implica l'alumnat a l'hora de dissenyar els materials didàctics per als companys?
- 15) Es permet que els alumnes elegeixin les activitats?
- 16) S'identifiquen els interessos de l'alumnat per construir el currículum a partir d'ells?

Quadre 3. Exemple de preguntes referides a un indicador.

Un altre aspecte interessant que ens aporta l'Índex, relacionat amb el que acabem de comentar, és el fet de presentar un

material d'anàlisi molt elaborat, estructurat bàsicament en forma de qüestionaris a partir de tots els indicadors o d'una síntesi dels seus continguts, per contestar individualment o en petit grup de discussió. El qüestionari més complet, el de tots els 44 indicadors, permet recollir d'una manera molt aprofundida dades sobre el nivell d'inclusivitat del centre, sobretot si es revisen les preguntes associades a cada un d'ells. La resposta afirmativa a totes les preguntes significaria que la temàtica assenyalada per l'indicador està ben assolida al centre. Per la mateixa definició d'educació inclusiva –considerada més com un procés, que no pas com un estat-, no hauríem d'esperar respostes afirmatives en un 100%. Utilitzar aquest material per reflexionar i discutir conjuntament cap on s'hauria d'arribar, de ben segur facilitarà el camí a seguir.

Per altra banda, la resposta individual de col·lectius nombrosos, com són les famílies o l'alumnat, a qüestionaris no tan complets, ens permet disposar d'un gruix molt important de dades sobre l'opinió que la comunitat escolar té del funcionament del centre educatiu.

El grup coordinador: la participació de la comunitat escolar i l'amic crític

Quan un centre escolar decideix posar-se a treballar amb aquest material cal que organitzi un grup coordinador, un grup reduït però representatiu de tota la comunitat educativa, que dissenyarà i posarà en marxa tot el procés de treball, tenint en compte, naturalment, tots els suggeriments que aporta l'Índex, així com els materials d'anàlisi que acabem de comentar. L'element innovador, per tant, és la importància que es dona a la presència i a la participació de tota la comunitat educativa, no només com a font d'informació o receptora de propostes, sinó també com a motor del procés de desenvolupament i millora del centre.

Els components representatius dels diferents col·lectius relacionats amb la vida educativa del centre serien bàsicament: un docent de cada cicle i un representant de l'equip directiu; algun pare o mare; un o dos alumnes; alguna persona del personal no docent o auxiliar; algun membre del consell escolar o de la titularitat; i altres agents educatius, segons les característiques de cada centre. Cal que el grup coordinador reflecteixi no només la diversitat de components de la comunitat escolar, sinó també –tant com sigui possible- la diversitat de sensibilitats cap a la inclusió.

El grup coordinador inclou una persona externa al centre, però coneixedora de la seva realitat i del mateix Índex, que seguint la terminologia del material l'anomenem amic o amiga crítica. En el quadre 4 hem recollit algunes de les característiques bàsiques d'aquesta figura, que com es pot veure no difereixen gaire del que s'esperaria de qualsevol altre assessor de centre (Imbernón et al., 2003).

Què espera el centre escolar de l'amic crític?

- Que tingui coneixement del context escolar des de dins (experiència directa com a docent o molt vinculat).
- Que entengui les necessitats del centre i actuï en conseqüència (que sigui flexible i s'adapti a les noves situacions).
- Que actuï de guia i mitjancer entre iguals, tot demostrant que coneix el tema (sobre el material de l'Índex i el seu ús).
- Que ajudi a trobar solucions personalitzades al centre en els problemes que vagin sorgint.
- Que tingui capacitat de comunicació (fer entendre les seves idees i escoltar les dels altres).
- Que tingui capacitat de negociació (fer valdre la seva experiència en el coneixement de l'Índex però ajustar l'ús del material a les característiques pròpies del centre).
- Que tingui capacitat per motivar i engrescar, primer a l'equip directiu, després al grup coordinador i finalment a la resta de professorat (o altres agents educatius amb els que entri en contacte).
- Que tingui capacitat per treballar en equip i dirigir la tasca que s'hi porti a terme.
- Que tingui una perspectiva reflexiva i crítica (respectuós amb els problemes però rigorós en la recerca de solucions).

Què hauria de demanar-se a si mateix l'amic crític?

- Una actitud autoreflexiva sobre la feina feta i sobre el seu rol.
- La predisposició a col·laborar amb altres amics crítics i altres professionals implicats en l'Índex.
- Un interès a autoformar-se i a rebre formació per anar afinant progressivament el rol d'amic crític. Participació activa en espais de formació i reflexió entre iguals.
- En definitiva, cal que conegui bé l'Índex i el seu ús, però sobretot cal que sigui capaç de connectar amb el grup coordinador i la totalitat del professorat, a fi de poder ajustar el material segons les característiques pròpies del centre.

Quadre 4. El rol de l'amic o amiga crítica.

Voldríem aprofundir una mica més en el paper de l'amic crític i ho farem comentant, segons les primeres experiències en centres catalans (Duran et al., 2005), les actuacions més significatives en els diferents moments del procés.

3. EL PAPER DE L'AMIC CRÍTIC EN LES DIFERENTS FASES DEL PROCÉS DE TREBALL

Primera fase: inici del procés de l'Índex.

Just a l'inici del procés, la tasca principal de l'amic crític serà animar l'equip directiu perquè formi un grup coordinador tan representatiu com sigui possible. L'amic crític ha de mostrar convicció en allò que explica i ha de transmetre confiança en les possibilitats del centre de tirar-ho endavant. Quan les escoles demanen treballar amb l'Índex, aquest estadi inicial no comporta complexitat, més aviat és un moment d'il·lusió.

La primera trobada amb el grup coordinador és un altre moment clau de la primera fase, ja que s'ha de poder deixar ben clar l'objectiu i el treball a

fer, i estar preparat per sentir comentaris pessimistes (referents a les dificultats de fer canvis al centre; de trobar temps dins l'horari escolar per fer les tasques que marca l'Índex; etc.). L'amic crític ha de tenir pensades algunes respostes i avançar-se als possibles problemes que el grup presenti.

Segons la nostra experiència, fins i tot en els contextos més favorables, és d'esperar que sorgeixin dificultats en percebre en un primer moment el treball com un requeriment de l'equip directiu o en trobar complex l'encaix de les tasques de l'Índex amb els diferents projectes que ja té en marxa el centre. En aquest sentit és essencial que l'amic crític ajudi a fer una proposta de treball ben organitzada amb un calendari possible i efectiu i que els projectes en marxa, lluny de relegar-los, quedin integrats en la proposta de l'Índex.

L'objectiu essencial de la primera fase (el grup coordinador valora la situació actual del centre referent a l'educació inclusiva i planifica la recollida d'opinions de tota la comunitat, tant pel que fa als materials com a la manera i a quan fer-ho), es pot assolir en un marge de temps variable, i seran igualment vàlids els diferents nivells d'aprofundiment amb què es decideixi iniciar el treball. Considerem que s'haurien de dedicar de 6 a 10 hores de treball conjunt en el grup coordinador, i unes poques més per preparar tasques concretes de manera individual.

Segona fase: Anàlisi del centre.

Un altre moment important en tot el procés és quan s'inicia el treball amb tot el professorat, un cop ja s'ha decidit amb el grup coordinador com es durà a terme la recollida d'informació. El professorat ha sentit coses; sap que unes persones s'estan reunint (grup coordinador) però no sap ben bé què fan, malgrat se'ls va explicar el projecte i van decidir en claustre de participar-hi. Esperen que algú els aclareixi molt bé què s'ha fet fins al moment i què s'espera que facin ells a partir d'ara.

Caldrà, doncs, que l'amic crític, com a persona que lidera el grup coordinador, engresqui, sigui optimista però realista, parteixi sempre dels coneixements del professorat i valori el treball que hagin fet fins al moment. No estarà sol, les decisions de com treballar amb el professorat s'hauran pres juntament amb tot el grup coordinador i a partir dels materials que aporta l'Índex, però caldrà que dinamitzi les sessions de treball. En el nostre cas ens van caldre de 6 a 8 hores, segons el centre, de treball conjunt amb el professorat per contestar el qüestionari d'indicadors, amb un temps inicial de preparació individual de les respostes.

La resta de recollida d'opinions, amb els altres agents educatius i l'alumnat, pot estar més liderada pels membres del grup coordinador que representen cada col·lectiu.

Un cop recollida i analitzada tota la informació (ja avançada la segona fase), quan es retomen els resultats al grup coordinador, s'espera que l'amic crític en presenti una interpretació escrita, que després entre tots poden matisar. Es va presentar la informació amb humilitat, deixant clar en tot moment que precisament tots els altres membres del grup tenien més coneixement del centre que el mateix amic crític, i que caldria després d'una primera presentació, anar matisant el document escrit. Val a dir que no van caldre gaires canvis, ja que l'exhaustivitat de l'Índex en la recollida d'informació genera una fotografia força clara de la realitat del centre.

Tercera fase: Elaboració d'un pla de millora del centre amb una orientació inclusiva.

Abans de concretar les prioritats de millora amb tot el claustre i prendre unes decisions generals de com es desenvoluparan en el marc del funcionament actual del centre, des del grup coordinador s'haurà de seleccionar alguna parcel·la de la informació recollida. Caldrà argumentar bé la proposta

que es porti al claustre, ja que hi pot haver tantes opinions com professors i la dispersió no ajudaria a avançar. D'altra banda, la proposta de millora s'ha de viure com a pròpia per tothom, per tant, el consens i la negociació sempre han de ser presents.

L'experiència ens diu que si els arguments són clars i pertinents el professorat s'hi avé. Cal la complicitat de l'equip directiu per tal d'assegurar que es posaran en marxa els mecanismes necessaris per fer possible la posada en pràctica (un assessorament per al proper curs; espais de treball que es tindran en compte a l'hora de fer els horaris; etc.). Aquest compromís s'hauria de fer explícit al claustre.

Donarem per acabada la tercera fase quan s'hagi concretat com es treballarà la prioritat o prioritats de millora seleccionades. Per exemple, si cal una ajuda externa al centre, valorar fins a quin punt l'amic crític pot oferir-la (pot l'amic crític actuar d'assessor de qualsevol tema?). Si no se'n pot fer càrrec, fóra bo poder presentar opcions que facilitin la implementació dels aspectes prioritzats i seguir vinculat al centre, ja que el que sí hauria de poder continuar fent seria vetllar per la continuïtat del treball amb l'Índex.

Quarta i cinquena fase: Implementació dels aspectes prioritaris que cal millorar i avaluació del procés de l'Índex.

En aquests moments caldrà que l'amic crític ajudi el claustre a ser molt realista amb els objectius proposats i a fer veure i a registrar els petits avenços. I també d'adonar-se de la necessitat de continuar el procés de treball engegat. En alguns centres es va treballar a partir de la temàtica d'un indicador i es va fer, per exemple, un curs monogràfic d'aprenentatge cooperatiu (indicador C.1.5 Els alumnes aprenen col·laborativament). En un d'aquests centres, però, es va iniciar el treball a partir d'un aspecte molt concret de l'Índex. Es va seleccionar una pregunta concreta d'un indicador: Es permet que els alumnes elegeixin les activitats? (vegeu quadre 3 pregunta 15). Aquesta temàtica va portar un procés de reflexió i anàlisi de la pròpia pràctica a l'aula que va provocar la necessitat de saber més sobre el treball autònom i la cooperació entre l'alumnat (Duran i Miquel, 2006).

Dels centres pioners en l'ús de l'Índex a Catalunya, un d'ells va treballar-hi només un curs escolar i no va continuar d'una manera organitzada més enllà de la tercera fase; dos centres van continuar el treball durant un segon curs escolar, bàsicament centrant-se en la quarta fase; i un darrer centre va continuar dos cursos més desenvolupant diferents millores seleccionades. Aquests darrers tres centres van deixar oberta la possibilitat de continuar el treball iniciat amb l'Índex en un futur, partint de la cinquena fase i retornant a una nova anàlisi global del centre, per reiniciar el procés.

Però si l'Índex es veu com un projecte més, una tasca que, malgrat que es pugui considerar interessant, va sumant com altres que també estan engegades, tindrà poc futur. I només s'hi treballarà si forma part d'un assessorament específic, amb unes hores concretes dedicades a aquest tema. Per tant, i per concloure aquest apartat que hem dedicat al paper de l'amic crític, l'objectiu essencial que hauria de proposar-se és ajudar el centre a introduir les prioritats de millora en la seva planificació general (línies bàsiques de treball del centre o el pla anual), i donar-hi sentit des de les necessitats expressades a cada cicle o departament. En definitiva, es tracta d'anar retirant el suport a mesura que el centre s'apropia del marc de treball de l'Índex i incorpora en la seva pràctica reflexiva el treball col·laboratiu del professorat i la participació de la comunitat en els processos de millora.

4. GRUP DE TREBALL ÍNDEX PER A LA INCLUSIÓ: UN PROJECTE DE FUTUR

Les valoracions dels primers treballs en centres del nostre context (Duran et al, 2005) i, sobretot, les avaluacions d'experiències internacionals (Rustemier i Booth, 2005), ens esperonen a considerar que val la pena donar

un impuls a la implementació de l'Índex i facilitar el procés de treball en aquells centres que així ho desitgin.

S'ha constatat que és un material útil per iniciar processos de millora en els centres, però també ens hem adonat que el gran repte és mantenir vius aquests processos i, sobretot, que cada centre vagi esdevenint progressivament més autònom en la continuïtat i revisió del treball fet.

A més, pensem que, malgrat la potencialitat dels materials, fan falta més evidències i estudis de cas sobre el seu ús i impacte. En aquest sentit, el curs passat vam posar els fonaments d'un projecte, dins del grup de treball d'Escola Inclusiva de l'ICE de la UB, que ens permetés donar a conèixer l'Índex i recollir elements per valorar la pertinença dels materials.

Amb aquest objectiu al maig del 2006, es va convocar una jornada on, amb la presència de Tony Booth, es va presentar el material i es va fer una crida als centres i a les persones interessades a fer-ne ús. Veient l'interès despertat en els assistents, vam dissenyar un projecte de formació, innovació i recerca en un termini de tres cursos escolars.

A principis del curs 2006-07, concretats els centres que havien manifestat la voluntat de treballar amb l'Índex, vam organitzar una jornada de formació d'amics crítics, amb aquelles persones que havien manifestat el seu interès a poder desenvolupar aquest rol. Un cop casats centres i amics crítics, una xarxa de cinc centres en la seva fase inicial han iniciat ja el treball amb l'Índex.

A més de la formació i innovació, el projecte té un vessant de recerca per tal de poder documentar els avenços que, hipotèticament, aquests centres faran en el camí cap a l'escola inclusiva.

Per anar desenvolupant tot aquest projecte s'ha creat el Grup Índex per a la Inclusió, una xarxa de centres representada pels diferents amics crítics on es poden intercanviar inquietuds, suggeriments, dubtes... en el procés d'implementació de l'Índex. Aquest grup s'anirà ampliant progressivament a mesura que nous centres s'hi sumin. De moment, per al curs 2007-08, s'incorpora una altra colla de centres. No cal dir que si esteu treballant amb els materials, o us hi sentiu interessants, val la pena que compartim les experiències, com una forma de donar-nos suport en aquest camí, a voltes difícil, però sempre apassionant, cap a l'escola inclusiva.

Notes:

[1] L'Ester Miquel coordina el grup de treball per a l'Escola Inclusiva de l'ICE de la UB. En són també membres David Duran, Climent Giné i Josep Font. El grup ha traduït i adaptat al català l'Index for Inclusion.

Correspondència amb els autors:

Ester Miquel Bertran. E-mail: <mailto:ester.miquel@uab.cat>.
David Duran Gisbert. E-mail: mailto:david.duran@uab.cat

Referències bibliogràfiques

Booth, T. i Ainscow, M. (2005): Índex per a la inclusió. Guia per a l'avaluació i millora de l'educació inclusiva. Barcelona: ICE-UB.
Duran, D. i Miquel, E. (2006): L'aprenentatge entre iguals com a recurs per a l'atenció a la diversitat, a Pujolàs, P. (coord.): Cap a una educació inclusiva. Vic: Eumo.
Duran, D., Echeita, G., Giné, C., Miquel, E., Ruiz, C. y Sandoval, M. (2005). Primeras experiencias de uso de la Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva (Index for Inclusion) en el Estado español. Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 3(1), 464-467.

http://www.ice.deusto.es/RINACE/reice/Vol3n1_e/Res_Duranetal.htm(Consultat 13-05-07)
Imbermón, F.; Buxarrais, M. R.; González, J. J. (coord.) (2003). Taula 4: Formació i desenvolupament professional de formadors/es i suport institucional. Jornades: Quin model de formació? Barcelona: ICE-UB.
<http://www.ub.es/ice/innovacio/taula4/taula4.pdf> (Consultat 13-05-07)
Rustemier, S. i Booth, T. (2005). Learning about the Index in use. Bristol, CSIE.